

1. De Capitulatione perpetua. P. Wildvogel.
2. De Negotio capitulatione Caesar. anullatis. P. Fryck.
3. De Donationibus Principum Imperii. P. Ravinskij.
4. De Iudiciis cellariarum prerogativis. P. Berger.
5. De Rege Romanorum. P. Lyncker.
6. De Comitibus Principibus. P. Linckio.
7. De Incrementis urbium Germanicarum. P. Brunnemann.
8. De S. Cas. Maj. et Imperii iudicio Julico. P. Mauritzij.
9. De Collectis et Contributionibus Imperii et Provincialium. P. Godesig.
10. De Regali Metallifodinarum Jure. P. Horn.
11. De Comitibus S. R. I. Electoralibus. P. Cister.
12. De Iuribus Augustae competentibus. P. Anst.
13. De Jure Octavis. P. Lyncker.
14. De Exemptionibus Imperii. P. Burckhard.
15. De Religione Obsequio. P. Lyncker.
16. De Jure Apali Principum Evangelicorum. P. Fryck.
17. Vindiciae Pacificationis Anabruccensis et Monasteriensis contra
Innocentium Papam X. Aut. Ludov. de Montesperato.
18. De Aedificio Praedii Nobilis. P. Müller.
19. De Diffidationibus. P. Schwendendörffer.
20. De Conrado I. P. Ludewig.
21. De Conrado III. P. Arnold Heber. de Treßkow.
22. Paradoxa Juris Maxime Publici. P. Ludewig.
23. Trausio Supremo Imperio vindicata contra Calixtum et Puteanum
Interfectores Gallos. P. Ludewig.
24. De Jure Postarum Hereditario. P. Zumburg.
25. Equitum Saxoniorum Jura Singularia. P. Leyser.
26. De Certamine praesentiae inter Regnum electivum et successivum.
P. Thomafig.

22
23
29
30
31

~~66~~ 25

Q. D. B. V.

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
FRIDERICO AVGVSTO,
PRINCIPE REGIO ET SAXONIAE HEREDE,

EQVITVM
SAXONICORVM
IVRA SINGVLARIA

PVBLICE PROPONENT
AVGVSTINVS LEYSERVS,
IVR. D. ET P.P. EXTRAORD.

ET

AVCTOR

IO. ADAMVS LAVRENTIVS,
SCHILDAVIA MISNICVS.

AD D. VIII. MART. ANNI CIO IO CC X.

VITEMBERGAE, PRELO KREVSIGIANO.

25

REGIO MAGNIFICENTISSIMO
FRIDERICO AUGUSTO
PRINCIPIS REGIO ET SAXONIAE HEREDIS

EQVITVM
SAXONICORVM
IVRA SINGVLARIA

PRINCE PROPONENT
AVGVSTINVS LYSERVS
P. R. D. DE BRUNNENBORD

IOHANNES LAVENTIVS
SECRETARIA PRINCIPIS

LEIPZIGI
MDCCLXXII

SVMMA DISSERTATIONIS CAPITA.

1. Diviso hominum apud priscos Saxones. 2. Definitio nobilitatis.
3. 4 nobilibus diversi sunt ingenui, 4 praediorum nobilium possessores, 5. consiliarii, praefecti militum, 6. Doctores.
7. Sola patris nobilitas in liberis sufficit, 8. interdum et matris requiritur.
9. Iura singularia equitum apud Saxones,
1. Capacitas feudorum.
10. II. Successio hereditaria.
11. III. Portio statutaria viduarum nobilium. Hae electionem habent, an velint illata ropetere, 12. an iure plebeiarum succedere, 13. quo casu feuda interdum ad augendam portionem computantur, 14. an uero beneficio viduarum nobilium uti. 15. quoniam ex tribus his modis optimus sit, investigatur.
16. IV. Gerada, 17. quae etiam inter Barones, Comites et Principes obtinet.
18. V. Proedria.
19. VI. Admissio ad dignitates, e. g. ad Scabinatum, 20. munera quaedam aulica, 21. electionem Imperatoris.
22. VII. Tituli.
23. VIII. Vestitus splendidior.
24. IX. Omisso proclamationis in nuptiis.
25. X. Ius nuptias et baptismata in aedibus suis celebrandi.
26. XI. Ius commerciorum, quod nobilibus aliarum gentium et in specie Venetis omnino interdicitur; 27. apud Saxones quodammodo permittitur.

28. XII. Ludi equestres.
 29. XIII. Circa ludos fortunae.
 30. XIV. Ius comitorum, quod a quibusdam impugnatur, 31. a nobis defenditur.
 32. XV. Immunitas, 33. quae tamen ad onera realia et exemptionem a Iurisdictione non debet extendi.
 34. XVI. Maior fides equitum testimonii habetur.
 35. XVII. Beneficium competentiae.
 36. XVIII. Mitigatio poenarum.
 37. XIX. Torqueri et capitaliter puriri equites sine consensu Principis nequeunt.
 38. XX. Privilegium illustrium personarum in iurando.
 39. Conclusio.

I.

Axones olim in tres classes distinguebantur. Erat, ut Hucbaldus monachus Elonensis, qui anno 937. obiit, in vita B. Lebvini inquit, gens Saxonum, sicut nunc quoque consistit, ordine tripartito divisa. Sunt enim ibi, qui illorum lingua Edlingi, sunt, qui Frilingi, sunt, qui Lassi vocantur. Prima itaque classis complectebatur

Edlingos, nobiles, die von der Herren Geburth. Amplam horum, sed sibi ipsi non satis constantem divisionem exhibet *Spec. Sax. l. 1. art. 3.* qua omissa, rem brevius clariusque sic proponemus. Edlingi in duos ordines distinguuntur, superiorem et inferiorem, den hohen und niedern Adel. Qui in superiore ordine sunt, vocantur vel Principes, Fürsten / vel Domini liberi, Greyherrn / qui nulli principi subiecti solum Caesarem superiorem agnoscebant. In ordine inferiore sunt nobiles in specie ita dicti, Ritter / von Ritteres Alt / qui interdum etiam Schöpffenbaarfreye appellantur; propterea, quod iis solis aditus ad dignitatem Scabini sive assessoris iudicialis poteret. Privilegia tamen nobilibus inferioribus tributa superiores etiam sibi recte vindicant, ut *infra §. 17. dicemus.*

cerus. Altera classis continebat Frilingos, homines liberos. Hi iterum erant (1) freye Landsassen / qui proxime ad nobilium conditionem accedebant, eundemque cum illis iudicem et magistratum agnoscebant, dignitatum tamen capaces non erant, (2) pffeghaffte / qui aut in civitatibus et burgis habitabant, et iudicium civitatis, das Bürger Ding / uti *Weichb. art. 42.* appellatur, aut in pagis habitantes sculteti iudicium, des Schultzeissen / des Bauermeisters Ding / *Spec. Sax. L. 3. art. 45.* agnoscebant, (3) liberti, freye Lassen sive Bauer Gülden / qui vel ipsi olim vel maiores eorum servi fuerant, postea manumissi in eo ab ingenuis differebant, quod pristinis dominis suis quasi in recognitionem iuris patronatus quotannis de praediis suis pensionem soluebant. Tertia denique classis comprehendebat homines servos, eigene Leute / Dienstleute / a quibus diversi sunt die Dienstmänner / et edle Knechte / sive nobiles principibus ministeria in aula vel bello, salva tamen libertate, exhibentes; ex quibus, qui optimae conditionis erant, Lassi appellabantur, qui videlicet praedia rustica possidebant et colebant, nobilem tamen quendam dominum habebant, eique servitia praestabant, neque, invito illo, praedia sua relinquere poterant. Ceteri vocabantur Fagerwercken / qui videlicet praedia non habebant, sed a nobilibus aut ad colendos agros aut ad obeunda munera domestica et familiaria tanquam servi adhibebantur, quos *Interpres Latinus Speculi Sax. L. 3. art. 44.* inepte dedititios appellat.

II.

Ex istis omnibus, quos nunc recensuimus, in praesens saltem nobiles in specie ita dictos, die von Ritters Art / die Schöpffenbaarfreyen / die Edel Leute seligemus. Infinitus est Auctorum numerus, qui privilegia illorum vastis volumibus complexi sunt. Quorum quidem in praesens vestigiis non insistemus, sed, quae hucusque a nemine collecta fuerunt, saltem iura et privilegia, quae illis tam iure veteri Saxonico, quam hodierno competunt, exponemus. Praemittemus vero ad evitandas difficultates definitionem nobilis et nobilitatis. Est autem nobilitas singularis dignitas et claritas generis, quam illi, qui ea insigniti sunt, vel recens a summo principe acceperunt,

runt, vel per longam successionem et inmemoriale tempus a maioribus suis derivant, atque iterum in suos posteros transmittunt.

III.

Duplex ergo est nobilitatis causa, vel concessio principis nobis aut parentibus nostris facta, vel successio et quasi praescriptio immemorialis. Quisquis alterutram harum pro se allegare nequit, nobilis non est. Sola igitur ingenuitas, ut *Lehmannus Chronico Spir. L. 2. c. 19.* et alii quidam putant, saltem apud Saxones nec hodie nec olim ad nobilitatem tribuendam suffecit. Multi enim erant ingenui, qui tamen nobiles non erant. Sic *Huchaldus* in loco, quem §. 1. excitavi, ingenuos nobilibus contradistinguit: *Erat*, inquit, *gens Saxonum, sicut nunc quoque consistit, ordine tripartito divisa: sunt enim ibi, qui illorum lingua Edlingi, sunt, qui Frilingi, sunt, qui Lassi vocantur. Quod latina lingua nobiles, ingenuos atque serviles sonat.* Eadem fere sunt verba *Nichardi L. 4. p. 376.* Et in iuribus Saxonice antiquis distinctissima sunt *freygebohren und von Ritterz, Art gebohren seyn* / ut vel ex centum locis ostendi poter.

IV.

Neque cum nobilibus confundi debent hi, qui praedia nobilia, *Ritter Güter* / possident. Tametsi enim iuribus, quae praediis istis annexa sunt, fruantur, illa tamen privilegia, quae nobilibus iure sanguinis tributa sunt atque ipsis personis inhaerent, non adipiscuntur. Iura quippe personalia, ut *L. 1. §. 16. ad Sc. Trebell.* inquit, fundum eiusque emtorem non sequuntur, sed saltem iura realia. Neque, ut *Finckelthaus. II. Diss. Controv. feud. 7. et Wurmser Ex 4. qv. 15.* male autumant, ipsa nobilitas cum praedio in possessorem ignobilem transit. Fieri enim hoc non posse, alii etiam ante me iam diu ostenderunt. Vide *Dn. Hornium Jurispr. Feud. c. 3. §. 19, 20.* et *Schilterum ad Rubr. Iuris Alam. Feud. p. 17.* Distingvenda itaque sunt iura praediorum nobilium, de quibus in praefens non, fortassis tamen alio tempore agemus, a iuribus personarum nobilium, quae mox recensebimus. Illa, e. g. ius exigendi servitia a rusticis, patronatus, venandi, cereviam coquendi, iurisdictionem etc. recte exercent ignobiles etiam possessores fundorum nobilium; haec nemo, nisi ipse nobilitatus fuerit.

V.

Porro inter nobiles vere tales non connumerantur hi, qui muneribus splendidioribus et officiis dignitatem annexam habentibus sunt exornati. Equidem non ignoro esse quaedam ex iis, quae vulgo adeliche Chargen appellantur, et in quibus constituti nobilibus etiam in specie sic dictis bona horum pace praefertunt. Huc refero principum consiliarios et praefectos militum maiores. At hae dignitates, tametsi magnum personis splendorem conciliant, generis tamen nobilitatem huiusque privilegia singularia non transferunt. Multae me, ut sic statuum, rationes permovent: (1) ipsa nobilitatis indoles, quae sanguini, ut dixi, et generi inhaeret, atque plerumque a maioribus derivatur, interdum etiam a summo principe, sed tanquam beneficium singulare, nunquam tacite, sed per expressam semper voluntatem, tribuitur. Indignum enim esset, nobilitatem, quae maximum bene meritorum praemium est, pro accessione aliarum dignitatum habere. (2) hi ipsi, qui munera illa splendida conferunt, facultatem nobilitandi non semper habent, adeoque cum istis officiis nobilitatem tribuere nequeunt. Quis ergo dicat, consiliarios omnium Statuum Imperii et praefectos militum, qui interdum non ab ipso principe, sed a summo belli duce, cui princeps saepius hanc facultatem tribuit, creantur, nobiles effici. (3) consuetudo plerarumque gentium. Sic apud Romanos summa erat consulum dignitas, ad quam tamen non patricii semper, sed et plebei evehebantur. Sed neque hi, neque posterii ipsorum patricii fiebant, sed de plebe manebant, ad distinctionem tamen ceterorum novi homines dicebantur. *Livius XXI, 34.* De Gallis et Venetis in praefens non dicam. Sed de Germanis et in specie Saxonibus nostris res certa est. Tantum abest, ut apud illos olim nobilitas per munera et dignitates fuerit acquisita, ut potius ad has nemini aditus, nisi nobilibus, pateret. Quod *infra §. 19.* uberius explicabitur. Igitur Saxones antiquissimi unam tantum speciem nobilium, videlicet Saxonum antiquissimam, habebant, nobilitatem vero ex dignitatibus et muneribus acquisitam ignorabant. Hinc istae phrasae in iure Feudali Sax. c. 2. alle / die nicht vom Adel geböhren et c. 23. zum Adel nicht geböhren u. occurrunt. (4) Vetus hodiernus. Nam nobi-

nobiles nostri eos quidem, qui huiusmodi dignitatibus ornati sunt, sibi praeferi et quibusdam etiam privilegiis suis perfrui patiuntur, ac eorum liberos inter se non recipiunt, sed civico ordini adscribunt. Vide quoque *Io. Georgii II, Ordinationem Politicam de anno 1661. tit. 8. §. 2.* ubi sibi contradistinguntur *einet von Adel et ein vornehmer Mann/ so bürgerlichen Standes ist:* nec non *tit. 22. §. 3.* ubi distinguntur *die von Adel/ Rätthe und Kriegeres, Officirer.*

VI.

Ex iis, quae diximus, apparet facile, quid de Doctoribus sentiamus, qui non solum vulgo nobilissimi, praenobilissimi, *Edle/ Wohl, Edle/ Hoch, Edle* appellantur, sed et hunc titulum sibi in *L. 7. C. de Postul.* tribui gloriantur. Negamus enim, eos vere nobiles esse, et privilegiis nobilitatis gaudere; titulum tamen nobilis et nobilissimi, quem usceperunt, iisdem non denegamus. Rem optime ita explicant *Limnaeus de I. P. L. 8. c. 8. n. 104.* et *Carpz. Lib. 6. Resp. 13:* *Ein Doctor ist edel/ hoc est, clarus, celebris, aber doch kein Edelmann.* Videamus autem, quomodo primum acquisiverint hunc titulum. Romani videlicet non equites saltem, sed promiscue omnes, qui sive bonis sive malis factis nomen suum celebre reddiderant, nobiles appellabant. Nam et *Cicero* nobilissimum philosophum pro clarissimo dicit, et idem *Isocratem* nobilem rhetorem, orationem quandam suam nobilem, taurum *Phalaridis* nobilem, facinus nobile, hominem vitii nobilem appellat. Et *Livius l. 39. c. 9.* *Feceniam*, ex infima plebe mulierculam, nobile scortum vocat. Igitur neque dubitabant Romani, hoc titulo advocatos clariore insignire, vid. *L. 7. C. de Postul.* Qui tamen eo ipso equites non fiebant, nisi ex singulari principis gratia in istum ordinem adsciscerentur. Id quod *Maffurio Sabino* *ICto* accidit *L. 2. §. 47. de O. I.* Cum vero successu temporis titulus nobilis maiori in pretio haberi atque principibus etiam tribui cepisset, Doctores eum sibi quoque deberi contendebant, idque ex variis Legibus e. g. ex *L. 2. §. ult. L. 4. de Excusat. etc.* exculpebant. Facile hoc iis ab initio concessum fuit, ubi et rarior erat Doctorum dignitas, et ipsi adeo equites summique principum consilarii illam ambiebant. Vide *Lans. pro German. p. m. 24.* Et quamvis

ea

ea postea magis etque evilesceret, maxime, postquam Iason primus gradus istos, uti vocantur, et summos in Iurisprudentia honores, antea gratuitos et saltem optime meritis tributos, pecunia vendere inciperet, Doctores tamen titulum nobilis, in cuius possessione erant, hucusque retinuerunt, coniuventibus etiam equitibus, qui nomen istud facile cum aliis communicabant, contenti, rem ipsam et effectum penes se solos esse.

VII.

Cum vero nobilitas non minus apud Saxones, quam apud alias gentes, a parentibus in liberos derivetur, quaeritur, an hi, qui ex patre nobili, matre autem ignobili nascuntur, vere nobiles efficiantur, omnibusque nobilium iuribus fruuntur. Id quod regulariter affirmamus. Cum enim ipsa uxor ignobilis per matrimonium cum equite contractum nobilitetur *Spec. Sax. Lib. 1. art. 45. et Lib. 3. art. 45*, nobilitas haec utique ad liberos etiam extendenda est. *Spec. Sax. L. 3. art. 12.* Das ehelich und freygebohren Kind behält seines Vaters Heerschild / und nimmt auch sein Erbe und der Mutter also wohl / ob es ihr ebenbürtig ist / oder daß gebohren / h. e. sive sit aequalis conditionis et nobilitatis cum matre, sive etiam melioris. *Lehn. R. c. 21.* der Sohn behält des Vaters Schild und Adel nach seinem Tode zu Lehn. Recht / so fern er ehelich gebohren ist. Et in eodem *Lehn. R. c. 2.* non requiritur, ut nobilitatem suam probaturus eam ab utroque parente arcestat, sed sufficit patris et avi paterni nobilitatem demonstrare: von Ritters, Art von Vater und von Elter. Vater. Neque obstat, quod subinde e. g. in *Lehn. Recht c. 20.* aequalis generatio in filio requiratur, daß er dem Vater ebenbürtig sey. Ad aequalitatem enim hanc inducendam non est necesse, ut mater ex equestri gente nata sit, sed sufficit, dummodo (1) illa libera sit, non ex servili genere Lafforum vel operariorum, der Tagewercken / (2) honesta, non infamis, unbescholten *Spec. Sax. L. 1. art. 51.* (3) verum cum patre contraxerit matrimonium, non concubinatum. vide *Spec. Sax. L. 3. art. 72.* ibi: Das ehelich und freygebohrne Kind etc. Quamobrem recte *Wesemb. Consil. 101.* in casu, quo pater nobilis filium ex ignobili femina susceptum per subsequens matrimonium legitimaverat,

hunc omnium iurium nobilibus in Saxonia tributorum et in specie successione feudalis capacem esse, respondit. Quae cum ita sint, existimo, legem illam Saxoniam, qua *Adam. Brem. cap. 5.* sancitum fuisse memorat, ut nulla pars in copulandis coniugiis propriae sortis terminos transferret, sed nobilis nobilem duceret uxorem, et liber liberam, et libertus coniungeretur libertae, et servus ancillae, si vero quispiam horum sibi non congruentem et genere praestantiorum duxisset, vel liber ancillam, cum vitae suae damno componeret; aut fabulosam esse, aut iam tempore compositi Speculi Sax. non amplius observatam fuisse.

VIII.

Illud tamen non negamus, quod et *Carpz. Jurispr. Eccl. Lib. 2. def. 11. n. 10.* asserit, nobilitatem, quae ab utroque parente deducitur, longe esse splendidiorem ea, quae a solo patre derivatur. Nec diffitemur, reliquos olim Germanos contrarium observasse. Certe Svevi, qui quondam dimidiam Germaniae partem obtinuerunt, in iure suo provinciali *c. 101. §. 2.* regulam statuunt: *die Kind gehören zu der ergern Hand.* Id quod copiosius deinde in *c. 105.* explicatur. De iisdem Svevis *Petrus de Andlo Lib. 2. de Imper. Rom. c. 12.* loquitur: *Est, inquit, ens, Alamannis inveteratus usus et longe retro observata consuetudo, non magna, quantum conicere possum, ratione suffulta, ut Baro, copulando sibi militaris et inferioris generis coniugem, prolem suam inde creatam degeneret, atque debaronizet, filiique de cetero Barones minime vocentur.* Scimus quoque, adhuc hodie provincias superare, in quibus materna nobilitas aequae, ac paterna, necessaria est. Ita *Lus equestre Silesiae:* *Es soll und muß ein Edelmann vierchildig seyn / und beweisen / daß er von väterlichen und mütterlichen adelichen Ahnen geböhren sey.* Neque ignoramus, esse quoque in ipsa Saxonia nostra quaedam iura et privilegia, quae nobiles ex antiquis familiis et ex utroque parente nobilitati sibi solis arrogat, et a quibus novos equites et ab uno saltem latere tales arcent. Sic in duellis apud priscos Saxones usitatis nobilis cum nemine pugnare cogebatur, nisi hic nobilem se et a patre et matre esse, ostenderet *Spec. Sax. Lib. 1. art. 51. et 63.* Idem hodie in Canonicatibus, ut vocant, maioribus, in ludis equestribus, in Comitibus requirunt. Qua de re infra IX.

IX.

Iam ad iura singularia equitum Saxoniorum progredimur, inter quae primum est capacitas feudorum. *Iure enim antiquo Saxonico feudali c. 2.* constitutum est, ut nemo, nisi ex equestri ordine sit, ad feudum admittatur, et, si ignobilis ex singulari principis gratia de feudo investiat, is tamen hoc ad dies vitae saltem retineat, neque ad filios suos transmittat. Quae in re Saxones rigidiores longe sunt ceteris Germanis, qui, uti ex *iure feud. Alamann. c. 1.* patet, ignobiles quidem a feudis excluderunt, domino tamen facultatem concesserunt eisdem investendi, atque, ut hoc casti investitus pro nobili ultimi ordinis haberetur, et feudum etiam in liberos suos transmitteret, voluerunt. Tametsi autem priscum istud ius Saxonicum, quod ignobiles a feudis prohibet, usu hodie non servetur, tentarunt tamen saepius equites Saxonicus in Comitibus provincialibus, ius istud reducere, petieruntque, ut feuda ignobilibus iam collata iis quidem relinquerentur, ulterior tamen feudorum in illos alienatio lege publica interdiceretur. Quod adhuc efficere non potuerunt. Feliciores hac parte fuerunt Equites Marchionatus Lutetiae superioris, qui, postquam pactum de non alienandis feudis nobilibus in plebeios anno 1619. iniissent, eius confirmationem, postquam illud ab omnibus et singulis denuo anno 1654 probatum esset, ab El. Saxoniae Io. Georgio II. anno 1666 impetrarunt. Verba haec sunt: Die Land, Lehn und Erb, Güther in Verkaufung und Versehung derselben alle Wege den nächststen mitbelehnten aus andern Geschlechtern und Wapens, Genossen / oder / da derselben nicht vorhanden / oder sich des Vorkauffes begeben / andern ehrlichen Leuten Herrn Standes oder von Adel auf ordentliche vorhergehende Annehmung ins Land angetragen / und kein Land, Saß / bey Verlust des halben Theils der Kauff Summa, jemanden anders / als einen vierthilidigen Herren, Standes / oder von Adel uralten Geschlechts und Herkommens / zu überlassen / zu versehen / oder quocunque titulo auf ihn zu transferiren befugt seyn solle.

X.

Alterum ius singulare consistit in successione hereditaria, quae apud nobiles duo habet anomala. Namque (1) plebei nobilibus

bilibus licet consanguineis suis non succedunt, ne quidem in
linea recta. *Spec. Sax. Lib. 1. art. 7:* Wer dem andern nicht eben-
bürtig ist / mag sein Erbe nicht nehmen. Et *Lib. 3. art. 73:* Nimpt
ein Schöpffenbar frey Weib (Ita enim in antiquis codicibus
legitur, vide *Glossam Germ. lit. a.* non Mann / uti apud *Zobelium*,
cuius lectio, si recipiatur, praecedenti articulo aperte contra-
dicat) einen Bauer Gülden oder Landsassen / gewinnet sie Kinder
bey ihm / die seyn ihr nicht ebenbürtig weder an Bus noch an
Wergeld. Denn sie haben ihres Vaters Recht und nicht der
Mutter. Darumb nemen sie auch ihr Erb nicht / noch niemands /
der ihr Freund von Mutterhalben ist. Contra nobiles plebe-
iorum sibi cognatorum hereditatem capiunt. *Spec. Sax. Lib. 3.*
art. 72. Das ehelich und freygebohren Kind behält seines Vaters
Heerschild / und nimpt auch sein Erbe / und der Mutter also wol /
ob es ihr ebenbürtig ist / oder basi (hoc est besser) gebohren. De-
inde (2) soli nobiles, non cives et rustici, res expeditorias,
Heergewette / relinquunt *Spec. Sax. Lib. 1. art. 27.* welcher Mann
von Ritters Art nicht ist / und des Heerschildes nit hat / der leß
nach sich allein Erb zu nemen / wan er gestirbt / und kein Herge-
weth. *Quamvis autem Carpz. P. 3. C. 3. def. 24.* in plerisque Saxo-
niae locis ignobiles etiam ad successionem rerum expedito-
riarum admitti, dicat, hoc tamen de iis saltem locis, in quibus
id statuto vel consuetudine speciali receptum est, in-
telligimus. Quae uero hanc mutationem factam docere ne-
queunt, iure Saxonico communi utuntur.

XI.

Tertio iure singulari viduae nobiles in capienda portio-
ne statutaria utuntur. Cum uero iura nobilium nunquam lon-
gius, quam in hoc capite, a iuribus plebeiorum recedant, ope-
rae pretium est, accuratius id considerare. Viduam nobilem
appellamus, cuius maritus fuit nobilis, licet ipsa ex ignobili fa-
milia sit oriunda. Haec enim dignitatem nobilitatemque ma-
riti, quam semel adepta est, post huius etiam mortem retinet. Et
in hoc recessimus a prisco iure Saxonico, quod feminas plebe-
ias equitibus nuptas, dum mariti vivunt, horum dignitate frui
permittit, sed post eorum mortem hanc illis iterum admittit.
Spec. Lib. 3. art. 45. Mulieres autem ex nobilitate profapia ortae,
sed,

fed, quae maritis ignobilibus praedia licet nobilia poffidentibus nupferunt, privilegijs viduarum nobilium non gaudent. vide *Molleri Semestria Lib. 2. c. 8.* Confiſtunt vero haec privilegia in eo, ut electionem habeant viduae nobiles fecundum *C. El. 37. P. 3.* ſive illata ſua repetere, ſive ordinario atque plebeijs etiam mulieribus competente iure ſuccedere, ſive denique beneficio ſuo ſingulari uti velint. Si prius eligant, tunc non ſolum omnia bona ſua dotalia et paraphernalia, ſed et dimidiam donorum nuptialium adhuc extantium partem ſecundum *C. El. 22. P. 3.* et *Dec. El. 51.* praeterea integram geradam, et denique illa omnia, quae vivus maritus iis donavit, accipiunt.

XII.

Si alterum, ſucceſſionem videlicet in portione ſtatutaria ſecundum iura mulierum plebeiarum eligant, tunc, ſi nulla ſint pecularia iſtius loci, ubi vivunt, ſtatuta, obſervari debet *C. El. 29. P. 3.* Conferenda ſunt videlicet omnia, quaecunque vidua habet, dos, parapherna, receptitia, gerada, legata in mariti teſtamento relicta, donata, bona propria etiam alibi ſita. Ita *ICti Vitemb. M. Nov. 1630.* an *Chriſtoph Friedrich Pentſchmannen zu Oſterroda*: Wenn nun gleich die *Wolffersdorffſche Wittib* für ſich anführen möchte / daß ſie die von ihren Eltern in Ungarn ererbte Güter bey ihres Ehemannes Lebzeiten nicht in Beſitz bekommen / vielweniger demſelben ſolche zugewendet / auch ſelbige / weil ſie in dieſen Landen nicht gelegen / zur Collation keines weges gezogen werden könnten / ferner ihr Ehemann / *Johann Ulrich von Wolffersdorff* / in ſeinem Teſtament klärlich verordnet / daß die Wittib ſich mit denen 6 Kindern in das Silber, Werk zugleich theilen / auch das Geſchmeide / ſo ſie zu ihm gebracht / für ſich allein behalten ſolte / daher ſie ſolches als ein Legatum / etlicher Rechtslehrer Meinung nach / nebenſt der portione ſtatutaria abſonderlich zu fodern wohl befugt. Dennoch aber und dieweil in denen *Chur, Sächſiſchen Rechten* klärlich verordnet / daß / wenn eine Wittib nach ihres Ehemannes Abſterben die portione ſtatutariam kiefen will / ſie alle ihre eingebrachte / anererbte und andere Güter zuſamt der Gerade in die gemeine Theilung zu bringen ſchuldig / und unter ſolcher gemeinen Verordnung auch die außershalb Landes und unter einer andern Bothmäßigkeit gelegene Güter

Güter billig zu verstehen / solche Erweiterung auch der Wittiben
als in deren Willkühr es gestellet wird / ob sie zu ihrem eingebrach-
ten Guthe / oder dieser ihr verordneten portione statutaria greiffen
wolle / nicht nachtheilig ist / denn nach dem gemeinen Schluß
der Rechts-Lehrer eine Wittib nach ihres Ehemannes Absterben
die portione statutariam nebenst dem ihr beschenehen Vermächtniß
nützlich / es wäre denn / daß der Ehemann solches in seinem letzten
Willen / so aber alhier nicht geschehen / ausdrücklich verordnet / zu
fordern nicht berechtiget / vielmehr dafür zu halten / daß in derglei-
chen Fall der Ehemann / so wegen der statutarischen portione der Ehe-
frauen Schuldener ist / darauf mit dem Legato compensiren wollen /
So erscheinet dannhero so viel / daß die Wolffersdorffische
Wittib alle ihre eingebrachte / auch in Ungarn noch bey ihres
Ehemannes Leben ererbte Güter / samt der Gerade / ingleichen
derselben beschied / so der Ehemann in seiner Disposition
Qua collatione facta, siquidem unus pluresve liberi adint,
quartam, si nulli liberi extant, tertiam omnium bonorum par-
tem vidua capit. Dico: omnium bonorum. Nam et liberi
praelegata sua conferre debent, ut eodem tempore respon-
sum fuit.

XIII.

At quid de bonis feudalibus dicendum est? num et illa
in computationem ad augendam viduae nobilis portionem
statutariam veniunt? Non puto regulariter. Tamen enim
C. El. 20, p. 3. viduas portionem statutariam aus allen ihres ver-
storbenen Mannes übrigen Gütern capere iubet, hoc tamen
ad feuda extendi nequit, quippe quae proprie in mariti here-
ditate non sunt, sed iure singulari ad filios vel simultanee
investitos devolvuntur, et quorum successionis ipsa vidua ca-
pax non est. Excipienda autem videntur (1) feuda mere he-
reditaria, ex quibus, cum ratio allata cesset, vidua recte por-
tionem statutariam petit (2) feuda masculina quidem, sed no-
viter a marito ex bonis suis allodialibus acquisita. Hoc enim
casu, ne fraus fiat legi, quae portionem statutariam coniugum
quocunque modo minui vetat, *C. El. 7. P. 3.* feudum utique
in aestimationem veniet. Interim portio statutaria viduae non
ex

ex ipsa feudi substantia debetur, nec aestimatio feudi fieri debet secundum statum, in quo fuit tempore mortis mariti. Sed illius saltem ratio habenda est, quod ex allodio defunctus impendit infendum; atque ex illo et reliquo allodio in unam summam redacto, quantum portionis statutariae nomine praestandum, aestimari debet; quae deinde vel tota, vel ratione supplementi non ex substantia feudi, sed in numerata pecunia praestabitur. Ita quidem Icti Vitemb. eodem M. Nov. 1680 responderunt: Dieweil der von Wolffersdorff das Lehn-Guth Volken in wehrenden Ehestande erkauffet / und dergestalt sein Allodial-Bermögen dadurch verringert / ein Ehemann aber zum Nachtheil der statutarischen Portion dergleichen zu thun nicht be- rechtiget / So mag zwar das von neuen erkauffte Lehn- und Ritter-Guth Volgen zur Wolffersdorffischen Erbschaft nicht gerechnet werden / es ist aber doch der Werth desselben in Ansehung solcher der Wittben gehörigen portion billig mit zu beobachten / und diese ihr zugleich von solchen Ritter-Guthe dergestalt mit abzustatten.

XIV.

Restat tertia via, solis nobilibus viduis propria. Accipiunt autem tunc praeter bona sua paraphernalia et receptitia (1) geradam; de qua infra (2) dotalitium, quod dupliciter solet constitui. Vel enim viduae integrum aliquod praedium ad dies vitae conceditur, quod administret, et ex quo fructus omnes percipiat, quod dotalitii genus Saxonibus prae omnibus maxime in usu erat *Spec. Sax. L. 1. art. 21.* et hodie quoque subinde adhibetur. Vel legitimi mariti heredes atque feudi successores ipsa quidem praedia retinent fructusque percipiunt, sed ex his quadruplicatas dotis usuras, e. g. pro mille ducenta annua, viduae praestant. (3) Comestibilia den Mustheil sive dimidiam partem omnium esculentorum potulentorumque, quae, elapsis post mortem mariti 30 diebus, supersunt *Spec. Sax. L. 1. art. 22.* Nach diesem muß die Frau mit dem Erben mustheilen alle Hoff- speise / die nach dem dreyßigsten überbleibt / in jeglichen Hoffe ihres Mannes / oder wo er sie hatt in seinen Gewehren. Quae generalis constitutio restringitur quidem in *Weichbild. art. 24.* primum ad ea, quae ad usum unius anni fuerunt comparata, das
ih

Iste Mann zu einem Jahr zur Speise gezeiget / deinde ad illa;
 quae in ipsius dotalitio saltem reperiuntur. Sed utraque limi-
 tatio in foro non attenditur. Controversias autem circa hanc
 doctrinam ortas decisas reperies in *C. Ll. 34. 35. 36. P. 3.* catalo-
 gum rerum huc pertinentium in *Volckmanno emendato P. 3. p. 89.*
 ubi tamen id suppleri et observari debet, non illud saltem fru-
 mentum; quod vivus maritus venale habuit, nondum autem
 vendidit, sed et frumentum iam venditum, adhuc vero emtori
 non traditum, inter comestibilia referri. Ita Icti Vitember-
 geneses M. Novembri 1693. responderunt, moti potissimum
*L. 67. pr. de V. S. ibi: alienatum non proprie dicitur, quod adhuc in
 dominio venditoris manet, venditum tamen recte dicitur, et L. 15.
 C. de R. V. (4) Morgengabam; quae duplex est. Alia expressa
 mariti voluntate in pactis plerumque dotalibus constituitur.
 Vide exemplum apud Dn. Bergerum in Suppl. ad Disc. For. P. 1.
 p. 571.* Haec vero donatio mariti in pecunia numerata et aliis
 quibuscunque rebus consistere potest. Neque enim scrupu-
 losa *Spec. Sax. L. 1. art. 20.* dispositio amplius attenditur. Alia
 vero morgengaba ipsius legis beneficio viduae nobili tribuitur,
 et complectitur omnis generis femellas pecudes, quae non in
 stabulis, sed in agris et pratis pascuntur, alles selbgänge weib-
 liche Vieh / quas enumerat *Spec. Sax. L. 1. art. 24.* et *Volckman-
 nus emendatus P. 3. p. 88.* Vtramque hanc morgengabam vidua
 nobilis petere potest.

XV.

Quaestionem hic movebimus, quemnam ex istis tribus
 modis, qui omnes arbitrio et electioni viduae nobilis commit-
 tuntur, eligere, consultius sit. Distingvendum puto. Si vidua
 aetate iam provecior, se non diu defuncto marito superstitem
 futuram, speret, melius heredibus suis consulet, stillata sua repe-
 rat, ne dos, extincto per mortem ipsius dotalitio, apud mariti
 heredes maneat. Alter modus, successio videlicet secundum
 iura plebeiarum, pauperculis saltem mulieribus, quae nullam
 vel exiguam dotem intulerunt, neque etiam alia bona habent,
 fradendus est. Quodsi vero divites sint et aetate florentes, diu-
 que se dotalitio fruituras sperent, tum beneficiis nobi-
 lium viduarum utantur, atque dotalitium, geradam, comestibi-
 lia et morgengabam petant,

XVI.

XVI.

Quartum ius singulare nobilium est gerada, quae apud nobiles feminas longe plures complectitur species, quam apud mulieres plebeias. Gerada enim nobilium praeter ceteras res, quae vulgo geradae annumerantur, continet etiam (1) rhedam, quae mulier vehi solita fuit, eamque optimam Richt. de Succ. ab mt. sect. 1. m. 1. p. 153. Hanc sibi plebeiae mulieres vindicare nequeunt. Carpz. P. 2. C. 14. def. 33. (2) anseres Goldbeck. de Iure geradae c. 2. n. 22. et 23. (3) anates. Id quod tamen de anseribus et anatibus feminini generis, non etiam masculini, denen Entesrichen und Gänserichen / intelligendum esse, ICTi Vitembergen- ses versus Wiederau M. lun. 1704. responderunt. Ratio decidendi exinde petita fuit, quod ius geradicum sit exorbitans, adeoque verba: Gänse / Endten / quae in Spec. Sax. L. 1. art. 24. et Weichbild. art. 23. reperiuntur, stricte secundum verborum proprietatem capienda sint (4) Oves, et illas etiam femini saltem generis, non arietes, nec verlices, die Hämme. Ita ICTi Vitemb. M. Jan. 1709. versus Hörlig responderunt: Daß der von V. (cui femina nobilis praedium suum mit dem Wirthschafft, Inventario legaverat) sich derer auf dem Guthe G. besindlichen Rüh und Schaaffe / ausser denen / so weiblichen Besindlichen seynd / und als unstreitige Gerade Stücken der hinterlassenen Schwester anheim fallen / anzumassen wohl befugt. Has igitur quatuor species solae feminae nobiles, non etiam plebeiae, tametsi praedia nobilia possideant, petere possunt. Ita idem ICTi Vitemb. M. Jan. 1676. versus Blunigf responderunt: Wenn ihr gleich ein freyes Guth in Besiz und Gebrauch habt / demnoch aber und dieweil eur verstorbenes Eheweib den Adelstand dadurch nicht erlanget / die Schaaffe aber zur Gerade bey Bürgersstands Persohnen nicht gehörig / so ist auch eure Stieff Tochter / daß ihr solche als Gerade ausgeantwortet werden möchten / zu begehren nicht befugt.

XVII.

Obiter vero hic observabimus, quod quidem ab initio dictum oportebat, voce nobilium simpliciter posita, nobiles saltem inferioris ordines, quos communiter die Edelleute appellamus, intelligi; a quibus distinctus est ordo nobilium

C

supe-

superior, der hohe Adel, qui Barones, Comites imo et Principes comprehendit, et amplioribus longe privilegiis fruitur. Nihilominus tamen, argumento a minore ad maius ducto, recte concludimus, eadem iura, quae nobilibus inferioribus competunt, multo magis ad istos superioris ordinis accommodari. Ex quo fundamento, cum quaestio aliquando oriretur, an gerada etiam inter principes in foro Saxonico locum inveniret, affirmative ea decisa fuit a ICtis Vitemb. M. Dec. 1679. Intergrum responsum exhibet *Dn. Berger. in Suppl. ad Disc. For. P. 1. p. 590.*

XIIX.

Quintum ius singulare est proedria, sive ius praecedendi ceteros civici ordinis homines. Ardua hic oritur quaestio, qualem in Saxonia personae nobiles, nullis aliis dignitatibus ornatae, locum in congressibus et solemnitatibus debeant obtinere. Legem quidem hac de re expressam non habemus. At ex aequitate, consuetudine et argumento Constitutionum quarundam Saxoniarum illud colligimus, cedere debere illos principum consiliariis, nec non maioribus militum magistratibus. At quid de praefectis, consulibus civitatum, et, qui maxime nobilium aemuli sunt, Doctoribus statuendum? Subfisto. Quodsi tamen aperte, quid sentiam, dicendum est, existimo, hos omnes nobilibus simpliciter etiam talibus postponendos esse. Qua in opinione, praeter argumenta ab aliis etiam adducta, hoc me potissimum confirmat, quod Elector Saxoniae *Io. Georgius II. in Ord. Polit. tit. 22. §. 8, 13, 15, 20*, ubi vestitum secundum personarum conditionem, nach eines jeden Standt/ distingvit, Doctoribus, Praefectis, Consulibusque minus splendidum lautumque ornatum, quam nobilibus consiliariisque, qui in una classe collocantur, concedit. Quae vulgo obiciuntur, de nobilitate virtutis praeserenda nobilitati sanguinis, de Sigismundo Imperatore Georgium Fiscellum, Doctorem et equitem, relictis Doctoribus equitum ordini se adiungentem, acriter reprehendente, (*vide Marqu. Freherum ad Petri de Andlo l. 2. c. 13. verb. utrum Doctor militi*) ea facili negotio exploduntur. Negamus enim, virtutis nobilitatem anteponendam esse nobilitati sanguinis, si de praerogativa civili

et externa, non de interna dignitate fermo sit; negamus, titulum Doctoris necessarium virtutis signum esse; negamus regulam illam, quod arma legibus sint postponenda, ad nostras resp. accommodari posse. Verba Sigismundi Imp. quae vulgo circumferuntur, iam seculo quinto decimo, nova et paradoxa visa sunt, igitur in nostro seculo, quo Doctores multum de pristino splendore perdidit, atque adeo viris longo usi exercitatis per expressam legem in *Ord. Polit. Io. Georgii II de anno 1612. n. 5.* ibi: *geübte practici den jungen Doctoribus fürgezogen* postponuntur, locum non habebunt.

XIX.

Sextum privilegium est aditus ad dignitates, quarum multae saltem nobilibus, non etiam civici ordinis hominibus patent. Inter quas olim fuit munus iudicis et assessoris iudicii, ad quod nemo per Germaniam adspirare poterat, nisi nobilis esset. *LL. Longob. L. 2. tit. 52. L. 24. De iudicibus, ut inquirantur, si nobiles constituti sint. Quodsi viles personae et minus idoneae ad hoc constitutae sint, eiiciantur.* Quare cum apud Francos et Svevos iudicia centenae die Zente dicerentur, nobiles, qui illorum soli capaces erant, hinc Zentbare vel Zentpere vel Semperfreye/vel Semperlüte appellabantur. *Ius Feud. Alam. c. 1. Pfaffen und Geburen / und alle / die nüt Semperlüte sint / die sullen alle Lehnsrechte darben.* Quam derivationem vocis Semperfreye/ antiquitatibus Germanicis maxime congruam et ab illustribus viris stabilitam, oppugnat *Ockelius de praescriptione immemoriali rerum domanialium p. 57.* et vocem istam potius a Latina *semper* deducit, ita tamen, ut allatae a *Cocceio de I. publ. c. 15. §. 33.* in contrarium rationes fortiores ipsius coniecturis videantur. Apud Saxones autem, qui centenas istas ignorabant, et in harum locum Scabinatus, die Schöpffenstühle stabiliverant, nobiles, qui ad illos soli admittebantur, Schöpffenbaarfreye appellabantur. *Vid. Spec. Sax. L. 1. art. 3.* Synonyma ergo sunt von Ritterz, Art und Schöpffenbaarfrey. Quapropter cum in celeberrima ista Comitum Bentheimensium controversia, quae superiore seculo exorta est, Comitissae Gertrudi natae a Zelf, quam Comes Ernestus Vilelmus uxorem duxerat, sed anno 1678. iterum repudiaverat, obiiceretur, natam eam esse ex plebeis

beis parentibus, allatum est pro illa testimonium, quod nata fuerit von Schöpffenbaarfreyen Leuten. Quo testimonio quoque permotus Imperator Leopoldus in diplomate, quo Gertrudi dignitatem Comitissae anno 1666. tribuit, his verbis utitur: Je mehr von solcher Kayserlichen Hoheit die uhrate eble Geschlechte / ihrem alten adelichen fürtrefflichen Herkommen / Tugenden und Verdienen nach / mit Ehren / Würden und Wohlthaten begabet werden / je herrlicher der Thron Kayserl. Majestät glänzet und scheinbarlicher gemacht wird. Wann uns nun der Edel und des Reichs lieber getreuer Ernst Wilhelm / Graff zu Bentheim / Tecklenburg und Steinfurt 2c. unterthänigst zu vernehmen gegeben / wie daß er sich vor etlichen Jahren mit Hattgers von Zelst / Richters zu Zelkem ehelichen Tochter / Gertraud von Zelst / deren Vor. Eltern vor mehr als 200 Jahren zu Döttingheim fürnehme Leute / Räte und Bürgermeister gewesen / und auch annoch alda unter den vornehmsten / laut unterschiedlicher und in beglaubter Form vorgewiesenen Attestationen und Documenten / gezehlet werden 2c. Ex eadem causa in nobilitum diplomatibus facultas illis tribuitur Lehn und alle andere Gericht und Recht zu besetzen / Urthel zu schöpffen und / Recht zu sprechen / auch der / und aller andern adelichen und ritterlichen Sachen Handlungen und Geschäften inner und außserhalb Gerichts theilhaftig zu seyn.

XX.

Quamvis vero olim, ut ex his, quae diximus, apparet, soli nobiles Schöpffenbaarfreye dicti et ad Scabinatus ac iudicia admissi fuerint, iam diu tamen hoc ius suum neglexerunt, et ad civici etiam ordinis homines transferri passi sunt. Superfunt tamen et hodie dignitates, quas ordo equestris sibi soli vindicat, et a quibus plebeium, imo et illos, qui recens ex plebeio ordine ad nobilitatem evecti sunt, partim per legem expressam, partim per diuturnam consuetudinem et immemorabilem quasi praescriptionem excludit. Huc pertinent praecipua in aulis Electoris ceterorumque Principum Saxonorum munera des Oberhoff, Marechals, Ober Falconiers / Ober Stall, Meisters / Ober Jäger, Meisters / derer Cammerherren, derer Hoff, und Cammer, Junkern 2c. des Praesidenten im Appella-

pellation-Gericht / item im Ober-Consistorio, vid. Ord. Conf. Supremi tit. Was für Persohnen / non autem im Wittenbergischen Consistorio vid. Resolut. Gravam. de anno 1661. tit. Consistorial-Sachen n. 19, des Oberhoff-Richters und 5 Beyfigere zu Leipzig / des Hoff-Richters und 6 Beyfigere zu Wittenberg. Vide Ord. Curiarum provincialium. Illud tamen fateor, summum Principem neque consuetudine, neque legibus istis sic constringi, ut si ipsi secus videatur, haec munera viris etiam ignobilibus et de rep. bene meritis nequeat conferre. Bina iam extant apud nos exempla Crellii Peifferique, quos Potentissimi Regis nostri maiores splendidissima Cancellarii dignitate exornarunt. Quod monitum et circa sequentem §. repetitum volo.

XXI.

Inter has dignitates ab equitibus Saxonis quasi usufructus referimus munus legati Electoralis ad electionem novi Imperatoris vel Regis Romanorum. Tametsi enim per Auream Bullam c. 28. §. 6. liberum sit Electoribus, legatum cuiuscunque dignitatis vel status transmittere, dummodo, ut eadem A. B. c. l. §. 8. loquitur, is sit legalis, h. e. non infamis, nec macula quadam turpi notatus. Et licet Electores plures plerumque legatos, id quod ipsi in A. B. c. 19. concessum est, atque inter hos Doctores Consiliariosque ignobiles mittant, unus tamen saltem ex iis isque praecipuus ad ipsam electionem admittitur, non omnes, uti aliquando in contradictorio obtinuisse, Goldastus in denen Politischen Reichs, Handeln P. 1. tit. 17. fol. 29. et 30. testatur. Atque hic, qui admittitur, ad minimum de consuetudine Saxonica, quamvis et de ceteris Electoribus idem asserat Limmaeus ad A. B. c. 1. §. 18. n. 2. alius esse non solet, quam nobilis, id est, aut Comes, aut Baro, aut Eques, nunquam civici ordinis. Ut exempla saltem recentiora afferam, in electione Ferdinandi II. Wolffgang Graff zu Mannsfeld / Ferdinandi III. Friederich Mettsch zu Reichenbach und Griesen / Ferdinandi IV. Heinrich von Griesen zu Schönfeld und Zessen / Iosephi Nicol. Edler Panzer und Freyherr von Gersdorff legatorum Saxoniorum vices sustinuerunt. Ex quo illud etiam patet, defendi non posse sententiam Rhetii, qui in Inst. I. Publ. lib. 1. tit. 4. §. 18. nobiles inferiores prorsus ab hac legatione excludit, et moribus receptum esse

esse statuit, ut conclave Electorum minimum Comes vel Baro
intret et ibi reddat votum principalis.

XXII.

Septimum privilegium nobilium in compellatione et
titulis consistit. Quae tota res non ex lege scripta, sed con-
suetudine dependet. Interim, si quis illis receptos honores
atque titulos non tribuit, iniuriarum tenetur. *Vide Mevium P. 5.
dec. 253.* Iniuria enim est omne factum, quod in alterius con-
tumeliam tendit *L. 15, § 25, et 27. de iniur.* Sub factis autem non
facta quoque comprehenduntur *L. 2. §. 5. de V. O.* Commune
nobilitatis signum, quod interdum, sed rarissime, fallit, est
particula de, a, von / nomini gentilitio praeposita. Ab Electore
et ceteris principibus Saxonice in literis et rescriptis compel-
lantur, *Weste*; cum civici ordinis homines simpliciter *Liebe ge-
treue* vocentur. Quare saepius in rescriptis ad plures, ex qui-
bus unus saltem eques est, directis hoc prooemium observavit:
Wester und liebe getreue. Collegia iuridica tam Lipsiensia, quam
Vitembergensia, quae in titulis tribuendis usum non hodiernum,
sed antiquorum seculorum observant, Equites, cum illis
respondent, *Gestrenge / Weste /* appellant. Communiter Com-
mites, *Hochgebohrne / Barones Hochwohlgebohrne / nobiles sim-
plices Wohlgebohrne /* familia ipsorum et domus *das Hochadel-
liche Haus /* virgines innuptae *Fräulein* vocantur. A quibus
titulis ut civici ordinis homines abstineant, et aequum, et Re-
gis Potentissimi, qui id non semel declaravit, voluntati con-
sentaneum est.

XXIII.

Octavum privilegium est vestitus splendidior. Cum enim
reip. interfit, et potissimum ad conservandas subiectorum opes
faciat, sumtus, qui maximi in vestes fieri solent, moderari,
Electores Saxoniae etiam hac in parte terris suis prospexerunt
et variis legibus, quantum singuli pro conditione sua impen-
dere in ornamentum suum debeant, definierunt. De anti-
quioribus sanctionibus, quae in *Ord. provinc. Ernesti Albertique
de anno 1482. et Ord. Politica et vestitaria Io. Georgii I. de anno 1612.*
extant, nihil dicam, quippe quae ad nostra tempora aegre ac-
commodari possunt. At in *Ord. Polit. Io. Georgii II. tit. 22. solis*
nobi-

nobilibus, et, qui cum illis in una classe collocantur, consilia-
riis principum atque praefectis militum permittitur, auro ar-
gentoque se ornare. Id quod tamen Professoribus, Doctoribus,
Secretariis, Praefectis, Consulibus etc. interdicitur. Illud
quoque in isto *tit. 22.* memorabile est, quod ipsis §. 3. conce-
ditur, leges vestitarias ferre, poenas in transgressores statuere,
hasque exsequi. Quae facultas in aliis terris ad legislativam
potestatem pertinet adeoque soli principi vindicatur. Vbi sunt
hoc iure aliquando Dnn. a Werthern in pagis praediisque iu-
risdictioni suae subiectis. Id quod Icti Vitemb. M. Nov. 1695.
probarunt atque, statuta ab illis condita subiectos omnes obli-
gare, responderunt. Sed de hoc iure, quippe quod ad privile-
gia nobilium praediorum magis, quam ad personalia pertinet,
in praesens non agemus. Vide interim *Dn. Bergerum P. 1. Re-
spons. 266.*

XXIV.

Nonum ius singulare est omisso publicae proclamationis
in nuptiis. Tametsi enim proclamatio ista universali Christia-
narum ecclesiarum consuetudine non solum apud Pontificios
propter *Concil. Trident. Sess. 24. c. 1;* sed et apud Protestantas,
(*vide Harprechtum in rubr. de Nupt. n. 121. et allatum ibi Tubingensium
responsum*) recepta sit, Saxones tamen equitibus suis necessita-
tem huius solennitatis adhibendae remiserunt, partim ut digni-
tati ipsorum contulerent, partim quod, simplici eorum asser-
tioni fidem haberi posse, existimarent. Vbi observa (1) ius
hoc singulare ad solos nobiles proprie sic dictos, non etiam ad
Landassios, seu praediorum nobilium possessores, pertinere.
Quapropter cum M. Oct. 1707. Pastor quidam Dioeceseos Vi-
tembergensis de eo, quod personas ignobiles sine proclamatio-
ne publica et in aedibus privatis nuptiarum solennia celebrare
passus esset, accusatus hoc ipso se defenderet; *Es habe das
Haus B. die Qualität eines Ritter; Guts und die verheyrathete
M. Eheil daran / dahero er sie als eine adeliche considerirt; hoc
responsum a Consistorio Vitemburgensi tulit; in der Kirchen-
Ordnung wäre niemanden / als denen adelichen das Hausfrauen
und Unterlassung des Aufgebotts gestattet / daher Pastor sich
deegleichen nicht unterfangen sollen / et praeterea in multa
5 thl.*

¶ thl. fuit condemnatus. (2) huic iuri tunc locum esse, cum sponsus est nobilis, licet sponsa ignobilis sit. At vero, cum sponsa ex nobili genere est, sponsus vero ignobilis, proclamatio omitti non debet. Itaque Consistorium Supremum, cum parochus quidam eam isto casu neglexisset, Consistorio Vicem-bergenfi, cui ille subiectus erat, de dato 27. Aug. 1688. rescripsit: Uns ist eur eingeschickter Bericht / die vom Pfarrer / M. D. T. Friedrich N. betreffend / vorgegetragen worden. Wie nun gedachtem Pfarrer / obbemeldte Persohnen zu copuliren nicht zu kommen / seine eingegebene Beantwortung auch ihn nicht entschuldigen mag / Als ist hiermit unser Begehren / ihr wollet ihm solches ernstlich verwelken etc.

XXV.

Decimum equitum Saxoniorum privilegium consistit in facultate, sacra nuptiarum suarum et baptismorum solemnia non publice in templis, sed in privatis aedibus celebrandi, die Trauungen und Kindtauffen in ihren Häusern verrichten zu lassen. Vide *Ord. Polit. Io. Georgii II. tit. 16. et 17.*

XXVI.

Vndecimum ius singulare est ius commerciorum. Iure Civili per *L. 3. C. de Commere, et L. un. C. Negotiat. ne mltit.* et moribus gentium plerarumque commercia nobilibus omnino interdiciuntur. Quae prohibitio nullibi accuratius, quam Venetiis, observatur, ut mirer, *Zieglerum de Iur. Mai. L. 1. c. 41. §. 11.* multosque cum illo Germanos asserere, Venetos in nobilibus suis laudare et probare mercimonia. Nullibi profecto nobiles vehementius a mercatura, quam Venetiis, abhorrent. Lex enim republicae fundamentalis est, ne quis nobilis se commercii immisceat. *Misson in Itinerario Epist. 17.* Quare cum seculo superiore multi mercatores in illis belli Turcici angustiis nobilitatem maximo pretio emerent, statim, postquam illam acquisivissent, negotiationes deferere necessum habuerunt, magnaque eorum pars, attritis otio et luxuria opibus, in egestatem incidit. *Burnesius Episcopus Anglicanus in Descriptione sui per Italiam itineris*

neris p. 243. Dn. Praefidi meo, ut is mihi narravit, vir praecipuae nobilitatis inter Venetos, cum apud illos commoraretur, affirmavit, nullum unquam nobilem suae gentis contra legem istam suorumque suorum memoria peccasse, malle enim illos parce duriterque vitam transigere, quam suam dignitatem turpissima ista, ut credunt, macula contaminare.

XXVII.

Sed haec obiter. Redeamus ad Saxones nostros. Hi quoque nobilibus suis commercia interdicit, Landes Ordnung de anno 1555. tit. Brauen / schencken / und andere bürgerliche Handthierung aufm Lande ubi maxime notabilia sunt verba, quae ex *Mandato Mauriti Electoris de anno 1551. ibidem* afferuntur. Duae tamen adiciuntur limitationes (1) nisi quis ius commerciorum, e. g. ius coquendae et vendendae cerevisiae, tempore longissimo exercuerit et quasi praescripserit. Welcher aber aus Herkommen und über vorwerzte Zeit geübten Gebrauch mit dem brauen oder melgen berechtiget zu seyn vermeint / und seinen Stand nicht bedencken will / den seynd wir darbey bleiben zu lassen geneigt. *all. Mandatum Mauriti Elect. de anno 1551.* (2) permittitur nobilibus venditio fructuum, qui in praediis ipsorum nascuntur, ita tamen, ut ex illis aliam speciem conficere eamque vendere fas non sit. Sic licet quidem frumentum, lanam, linum, lupulum, vinum, non etiam polentam, cerevisiam, pannum vendere. *Appendix des Reichbildes fol. 114.* Allein mögen sie für sich / und zu Nothdurfft ihrer Haushaltung / Bier und anderley Getröck brauen / und ihr Getreide / was sie des auf ihren eigenen Gütern erbauen / und anders nicht / ihres Gefallens wohl verkauffen. Illud tamen praecise necessarium non est, ut fructus illi eodem in loco, ubi nati fuerunt, vendantur. Sed poterit nobilis e. g. vinum in fundo suo natum in civitates, ubicunque illae sint, vel in alios etiam pagos invehere, ibique non solum in magna copia, sed et particulatim vendere, et kan den ihm gewachsenen Wein an Orten / wo es ihm beliebt / nicht allein bey Säffern / Tonnen und Eymer verkauffen / sondern

auch maachweise ausschenecken. Huc pertinet Responsum
ICtorum Vittembergensium de Martio 1709 versus Förgau/
ex quo potissima excerptam: Dieweil die Landes, Befehl nur
den Weinhandel/ keines wegcs aber den Verkauf des einem
jeden selbst erwachsenen Weines verbieten/

Landes, Ordnung de anno 1555. iiii. Brauen/ schencken/
ibi: kauffen Wein auf den Verkauf

solchen letzteren vielmehr jedweden freystellen/

*Append. des Reichbildes fol. 114. D. Berger in Supplem.
Disc. For. P. 1. p. 243*

so gar denen geistlichen/ welchen sonst alles Commercium ver-
boten ist/ vergönnen/

Ord. Eccl. in art. gen. 16.

in Ansehung/ daß die Verscheneck und Vertreibung derer auf
denen eigenen Gütern erwachsenen Früchte für kein Commer-
cium oder Kaufmannschafft/ sondern für ein nothwendiges
Stück und natürlichen Effect des zustehenden Eigenthums
zu halten/

*L. 3. C. Th. de Lustral. collat. Ziegl. de Inv. Mat. Lib. 1.
c. 41. §. 13.*

Hiernächst/ daß solche Verkaufung des selbst gewonnenen Wei-
nes praecise nur an dem Ort/ wo er erwachsen/ geschehen müsse/
nirgends gebothen. So mag der Schenckwirth zu R. ihm
kein Recht/ der R. die Verscheneckung des ihr zu S. selbst ge-
wonnenen Weines zu verhindern/ anmassen. Sondern es wird
ihr solches/ wie auch die Heraussteckung des gewöhnlichen Zei-
chens/ billig verstatet.

XXIIX.

Sequuntur duodecimo ludi equestres, qui in locum torneamentorum apud antiquos usitatorum successerunt. Sicut autem in his nemo, nisi nobilitate et antiquitate generis conspicuus, admittebatur, sic quoque idem hodie in illis, qui ludis equestribus, denen Ringelrennen / Coroussels, Fuß-Tourniers etc. interesse volunt, requiritur. Habuimus eius rei nuper in solennibus, quae Dresdae celebrabantur, exemplum. Omnes ab illis ignobiles nobilesque recentius creati arcebantur. Sic enim in ea, quae d. 19 Junii 1709 publice proponebatur, invitatione dicitur: So haben wir uns vorgenommen in keiner geringeren Auszierung / als einen rechten angebohrnen Ritterstande / vor dieser hohen Versammlung zu erscheinen. Verboten dahero allen und ieden / sich unserer Gesellschaft zu nahern / welche nicht allein die Eüchtigkeit / sondern auch das Alterthumb ihres untadelhafften Adels nicht augenscheinlich dargethan / und dessen genungsame Beweißthumb beygebracht haben / mit der Verwarnung / daß / so sich jemand mit erborgten Ahnen oder andern falschen Vorgeben zu besagten Caroussel eindringen würde / derselbe entwoeder alsobald schimpflich abgewiesen / oder / da es überlang oder Furg erfahren würde / mit nachdrücklicher Bestrafung angesehen werden / und ihm das diesesmahl erpractirte Mit-Rennen zu keiner Consequenz g. deihen solle.

XXIX.

Tertium decimum nobilium Saxoniorum privilegium est circa ludos fortunae. In his enim leges solis nobilibus, thalerum una vice perdere, permittunt, cum ceteris omnibus minor summa, et illis etiam, qui in egregia dignitate constituti sunt, saltem duodecim grossi concedantur. *Ord. Pol. tit. 8. §. 2.* Quod vero nobilis ultra thalerum ludendo amisit, recte repetit ex *L. ult. C. de Aleat.* Neque obstat (1) communis hominum, repetitionem hanc pro turpi habentium, persuasio. Respondemus enim ex *L. 12. §. 1. C. de Poenis: Vanas voces populi non sunt audiendae.* Non obstat (2) quod in pari turpitudine cesset repetitio *L. 3. de Cond. ob turp. cau-*
D 2 iam.

lam. Nam negamus, parem hic adesse turpitudinem, cum victor, qui cum damno alterius contra leges locupletari vult, quasi fur sit, et longe turpius agat. Quibus rationibus permoti ICti Vitemb. nobili repetitionem eius, quod lusu perdidit, concesserunt. M. Ian. 1702.

XXX.

Quartum decimum privilegium est sessio et facultas suffragium ferendi in comitiis. Cum enim in his equites, *die gemeine Ritterschafft*, separatim aliquod collegium constituent, ibique de rebus ad suam totiusque Saxoniae salutem pertinentibus deliberent, ad consultationes has neminem admittunt, nisi nobilem, et talem quidem, qui antiquitatem generis per sedecim maiores ostendere possit. An iure hoc fiat, disceptatur. Negant aliqui, propterea maxime, quod ius assidendi in comitis non sit privilegium personale, sed reale, quod ipsis praediis nobilibus, *denen Ritter Güttern*, inhaereat. Nobiles enim, aiunt, non tanquam nobiles, sed tanquam praediorum istorum possessores in comitiis compareant. Nam ceteri, qui nulla possident, non vocantur. Illi vero, qui nobiles non sunt, atque tamen fundos eiusmodi habent, vocantur quidem, sed, si compareant, a consultationibus excluduntur. Id quod manifesto, ut illi putant, indicio est, ius suffragii, ipsis praediis nobilibus tributum, inique possessoribus eorum, ignobilibus denegari, cum iura realia ad quosvis successores cum ipsa re transcant *L. 1. §. 43. de aqua quorid.*

XXXI.

Verum enim vero falsum est, quod illi praesupponunt, ius suffragii mere reale esse. Datur enim praeter privilegia realia et personalia etiam tertia species, eorum videlicet, quae mixta, hoc est, partim realia partim personalia vocari possunt, quae nimirum ipsi quidem praedio inhaerent, sed habito simul ad certam personam eiusve statum aut dignitatem respectu, adeoque, cessante illo respectu, rei com-

petere desinunt. *Brunnem. ad L. 9. de Publican. n. 15. et DD.* quos ibi excitat. Quotidiana sunt huiusmodi privilegiorum exempla. Tale est in hac urbe immunitas ab oneribus publicis, iis domibus concessa, in quibus Professores eorumque viduae habitant, quae expirat, si domus istae alium possessorem nanciscantur. Vide simile exemplum apud *Fabr. in Cod. L. 9. tit. 29. def. 7.* Ad horum itaque privilegiorum mixtorum classem referimus ius assidendi inter nobiles in comitiis. Quod qui sibi asserit, duo docere debet, possessionem praedii nobilis et nobilitatem suae personae. Ista vero consuetudo, qua ignobilibus etiam, si fundos huiusmodi possideant, dies comitorum habendorum indicatur atque ipsi ad illa evocantur, tendit saltem ad conservandum ius, quod nobilibus istis praediis competit, et in praesens quidem ob deficientem personae possidentis habilitatem cessat, sed, hac iterum existente, reviviscit. Ceteras rationes, quae pro hac nostra sententia asserri possunt, expositas vide in Responso Ictorum Argentoratensium, quod exhibet *Tabor. tom. 1. Dissert. de Suffragio pericop. 5;* ubi asseritur (1) ius suffragii in comitiis nobilium semper nobilitatem personae requirere, (2) ne quidem civitatibus et collegiis, si nobilia praedia coemant, competere, (3) nec per Doctores exerceri posse (4) plebeios possessores ne quidem in possessorio defendi debere.

XXXII.

Quintum decimum privilegium est immunitas a vectigalibus in eos, qui iter faciunt, constitutis, quae non solum personis nobilibus, sed et iis, qui de ipsarum familia sunt, competit. *Ritter und ihr Gesinde sollen Zollfrey seyn. Spec. Sax. Lib. 2. art. 27.* Cetera autem eiusdem verba, *sie fahren reiten oder gehen / wo sie Schiff oder Brücken nicht bedürffen / sonst sind sie zu Rechts Geleit frey*, quae ab interprete Latino omissa sunt, mihi quoque ex imperitia librorum, qui hunc cum sequenti §. confuderunt, irrepsisse atque adeo tolli debere videntur. Nam si relinquuntur, superflua foret nobilium exemptio, cum eadem libertas plebeiis etiam in isto

casu tribuatur. Itaque existimamus, nobiles tunc etiam, cum pontibus, pontonibus, navibus flumina traiciunt, a vestigalibus liberos esse debere; quamvis ista immunitas variis in locis admodum restringatur. Ceterum nobiles in civitatibus viventes a muneribus mere personalibus, quae civibus aliisque incolis imponuntur, sunt immunes. Inferi haec immunitas plerumque solet diplomatibus, quae nobiles recens creati ab Imp. accipiunt, his verbis: Geben ihm diese Freyheit / also und dergestalt / daß / wo es sich seiner oder seiner ehelichen Leibes, Erben Gelegenheit nach zutrüge / daß sie sich im heiligen Reich in Städten / Märkten oder Flecken nieder thun / und mit häußlichen Wesen und eignen Hauch darinnen wohnen würden / daß sie alsdenn / so oft es ihnen gelüst / in dieselbe Städte / Märkte oder Flecken ziehen / darinnen sammt ihren Hausfrauen / Kindern / Dienern und Bedienten / umb ihren Pfennig zehren / und aller bürgerlichen Aemter und persöhnlicher Bürden / als Raths, Gerichts, und dergleichen Aempter / auch Vormund, Gesandtschafften / Wachen / Tröbhen / Reisen und anderen persöhnlichen Bürden / gänzlich exemt und befreyet seyn sollen.

XXXIII.

At immunitas haec extendi non debet (1) ad onera realia sive patrimonialia, quae videlicet praediis inhaerent, vel rebus imponuntur. Haec enim et a nobilibus talia praedicta vel res possidentibus solvenda sunt; neque (2) ad exemptionem a iurisdictione. Equites enim in civitatibus vel aliis locis domino iurisdictionali subiectis viventes, Senatus vel domini istius iudicium sequi et agnoscere debent. Oberhoff, Gerichts, Ordnung tit. Wer vor das Oberhoff, Gerichte mag geladen werden. ibi: Es sollen aber die andern Edelleute / Bürger oder Bauern vorhin vor ihrem Amptmann oder Gerichten / in das Ampt oder Gerichten die gesehen / oder von demselben / deme sie unterworfen / geheissen werden. Quare cum non ita pridem femina nobilis, quae cum marito in civitate quadam Saxonica habitationem conduxerat, a curia provinciali,

ciali, quae Vitemburgae est, curatorem sibi constitui peteret, noluit laudata curia assentire, sed, ut femina ista magistratum suum immediatum, Senatum scilicet oppidanum, adiret, ab eoque curatorem impetraret, praecepit. Et cum femina non acquiesceret, sed Regium Regimen, die Landes-Regierung adiret, idem ab eo responsum tulit.

XXXIV.

Sextum decimum ius singulare est, quod equitum testimoniis maior fides, quam plebeiorum, habeatur. *Ius Feud. Sax. c. 2.* Ob zween Mann ein Lehn, Gutß zugleich ansprechen / und beyde Gezeugen darzu bitten / einer einen / der zu den Heerschild nicht geböhren ist / und der ander einen andern / der in Lehn Recht vollkommen ist / des Gezeugen am Lehn Recht vollkommen seyn / sollen vorgehen und des andern Zeugen sollen ver tadelt seyn. Neque negamus, adhuc hodie non solum in causis feudalis, sed et civilibus iudicem, ceteris paribus, maiorem fidem nobilibus honestisque viris, quam ignobilibus habere debere *L. 3. pr. ibi: an plebeius sit §. 1. ibi: cuius dignitatis §. 2, ibi: dignitas et auctoritas D. de Testibus.*

XXXV.

Septimum decimum privilegium est beneficium competentiae, quo debitoribus obaeratis necessaria alimenta usque ad dies vitae relinqui debent. Iura civilia quidem hoc beneficium nobilibus tribuere non videntur. Neque enim argumentum a militibus ad omnes indistincte nobiles duci potest. Et Leges praecise talem militem, qui sub armata militia stipendia meruit, requirunt. *L. 18. de Re iudicata.* Quamobrem in plerisque locis extra Saxoniam nobilibus hoc beneficium denegatur. *Covarr. 2. var. Resol. c. 1. n. 4. Ludwell Exerc. Inst. 16. §. 8. lit. d. Lauterb. Diff. ac ad. de Benef. compet. §. 34. Goswi. ab Esbach ad Carpz. P. 1. C. 32. def. 15. Et Manzius in patroc. pauperum dec. 3. q. 1. n. 87. nec non Brumm. in L. 16. de Re iud. testantur, nunquam in quamplurimis contra debitores nobiles sententiis latis rationem huius beneficii habitam fuisse. At in foro Saxonico per usum in omnibus iudiciis receptum nobiles hoc privilegio gaudent. Vide Carpz. P. 1. C. 32. def. 15.*

et

et *Dr. Berger. in Elect. Disc. For. p. 117. in Supplem. P. 1. p. 381. et P. 2. p. 635.* qui aliquot Senatus Supremi, nec non ICtorum Lipsiensium et Vitembergenſium ſententias afferunt, ex quibus duo illa notabilia excerpemus (1) beneficium competentiae nobili etiam adverſus nobilem tribui. Ita reſponderunt ICTri Vitemb. M. Jan. 1708 (2) hoc beneficium liberis nobilium, vivo patre, non dari. Ita iudicavit Senatus App. Conſil. hybern. 1708.

XXXVI.

Duodeveſimum privilegium, quo nobiles fruuntur, eſt mitigatio poenarum. Nam, quod ad quaestionem attinet, utrum in poenis inſigendis reſpectus perſonarum, ſive, ut more recepto obſcurius loquar, proportio geometrica obſervari debeat; nos illam affirmamus, adiuti ſuffragio Claudii Saturnini in *L. 16. §. 3. de Poen.* ibi: *perſona ſpectatur.* Excipi- mus vero iſtas poenas, quas legiſlator expreſſe immutabiles eſſe, atque omnibus delinquentibus, nulla eorum dignitatis ratione habita, inſigi iubet. Tales in Saxonia noſtra ſunt poena homicidii doſoſi. *Ord. Pol. de anno 1661. tit. 6.* poena numellarum, des Halß, Eysens / in eos, qui per Dei ſacramenta deierant, ſtatuta *Ord. Pol. de anno 1612.* ibi: *Wes Standes oder Weſens dieſelben auch ſeyn möchten;* quae propterea etiam nobilibus dictatur; poenae in delicta carnis, e. g. ſtuprum et adulterium ſancitae, quae in multas pecuniarias converti expreſſe vetantur. *Ord. Matrim. art. 4. etc.* In reliquis poenis, ubi id expreſſe non prohibetur, permiſſa eſt iudicibus circa nobiles perſonas mitigatio, tametsi poenae a legiſlatore ſint determinatae. Ita enim *Ord. Pol. de anno 1661. tit. 6.* *Daß in Zu- kunfft die in Rechten auf jedes Verbrechen geſagte Straffe keinem zu erlaſſen oder zu lindern / es wären denn ſolche Urſachen und Umſtände verhanden und beybracht / ſo die Rechte zur Er- laſſung oder Linderung vor genugsam erachten.* *lange L. 4. §. 1. de Incendio,* ibi: *ex perſonarum conditione;* item: *remiſſius ſtatua- tur.* *Ord. Crim. Caroli V art. 160* verbis: *Mehr ſoll ermeſſen wer- den der Stand und das Weſen der Perſon / quae Carpz. quaest. crim. 62. n. 84.* parum accurate et contra vocis, *Stand und Weſen*

seti nativam significationem de qualitate animi et imbecillitate iudicii interpretatur. Immo interdum ipse Legislator in iisdem delictis mitiores poenas in nobiles, quam in plebeios, statuit. Sic in Mandato regio, quod ante aliquot annos de pugnis singularibus, sive duellis, prodiit, longe mitiores poenae nobilibus dictantur, quam plebeiis. vid. §. 2, 3, 30. 31. Et in illis casibus, quibus plebeiis fustigatio imponitur, nobilibus manus amputari solet, ita tamen, ut reo electio inter utramque poenam relinquatur. Vid. *Dn. Bergerum in Jurispr. Crim. p. 24.* Et relatam mihi est, hac poena affectum fuisse Baronem, qui alterum dolose vulneraverat, ut is paulo post ex vulnere moreretur, cum vulnus illud ex iudicio medicorum per se lethale non esset. Plerumque etiam loco carceris multam pecuniariam graviolem Collegia nostra iuridica nobilibus imponunt. Et ex adductis supra rationibus, potissimum *Ord. Crim. art. 160.* facile assentior *Berlichio*, qui *P. 5. Conclus. 44. n. 33.* in furtis nobiles non suspendi, sed gladio feriri debere, arbitratur.

XXXVII.

Vndevigesimum ius singulare est, quod tortura aut capitalis poena nobili dictata executioni dari nequeat, nisi id principi prius denunciatur. De tortura quidem res certa est, uti DD. Saxonicis passim fatentur. De poenis autem capitalibus Magnus Collegii Iuridici apud Vitembergenses Praefes mihi affirmavit, distingvi solere inter poenas iure divino e.g. in homicidium, et iure humano e.g. in adulterium, polygamiam statutas; illas simpliciter, has non nisi consulto principe, nobilibus infligi. Atque sic Scabini Lipsienses M. Augusto 1709 iudicaverunt: Da nun Carl Seyfried von G. auf seinen gethanen Bekantnis vor öffentlich gehaltenen peinlichen Hals-Gerichte freiwillig verharren/ oder des sonst wie recht überwiesen würde/ so möchte er wegen solches begangenen und gestandenen Lasters der stiefachen Ehe/ mit Vorwissen Sr. Königl. Majestät und Durchl. zu Sachsen/ unfers allergnädigsten Herrn/ weil er einer von Adel/ mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode gerichtet und gestraffet werden.

XXXIIX.

Annectemus ultimo loco illud privilegium, quod illustribus

E

bus

bus personis, qua appellatione non nobiles simplices, sed Barones Comitesque comprehenduntur, in *Ord. Proc. Sax. tit. 13. §. ult.* tribuitur, ut scilicet iusiurandum, si quod illis imponitur in iudicio quidem (nam *L. 15. de Iuri.* atque privilegium personis egregiis tributum in Saxonia plane exulat) sed non publice et foribus apertis, verum in conclavi separato praesentent. Ceterae personae omnes, nobiles et ignobiles, feminae et maribus, in curiis potissimum provincialibus, publice admissis, quibuscunque id spectare libet, hospitibus, iurant. *Martini ad O. P. S. tit. 13. §. ult. n. 47.* Memorat tamen *Dn. Berger in El. Disc. For. p. 525.* consultasse inclutos Ordines, ut non illustres solum personae, sed et nobiles aliaeque honoratiores, imo et mulieres imposterum ad actum iurandi, speciatim quod ad Curiam Lipsiensem, in conclavi separato, in der kleinen Oberhoff. Gerichts oder Audienz-Stube, aut alio, remotis hospitibus, admitterentur. Cum alioqui reverendum sit, ne illae, quotiescunque praesertim cum viliori persona litigant, partim ob frequentiam hominum, partim ob circumstantiarum concurrentium conditionem a iurando absterreantur. Suffecerit, iurari in iudicio, praesente adversario, ut propterea mos, qui in Curis Saxoniciis obtinuit, plane singularis sit, et maxima cum iurantium molestia coniunctus, atque adeo merito abolendus.

XXXIX

Sufficiant haec de singularibus equitum Saxonorum iuribus dicta. Operam dedimus, ut, omnis iis, quae vulgo in innumeris de privilegiis nobilium commentariis obviae sunt, quaestionibus, eas solas, quae rariores esse atque in rep. Saxonum saltem locum invenire videbantur, proponeremus. Angustum temporis spatium, quod nobis ad elaborandum datum est, ut breviores essemus, et singularia ista iura magis enumeraremus, quam explicaremus, effecit. Ea tamen, quae defunt, imposterum supplebimus atque scriptum hoc aliquando accuratius et ornatus in lucem edemus. Multum itaque illis debemus, qui nos, si qua in re erravimus, admonebunt et illa, quae suppleri huius Dissertationis partem, quae privilegia praediorum nobilium comprehendat, futuro temporis reservamus.

S. D. G.

A. LEYSERVS

IO. ADAMO LAVRENTIO

SVO SAL.

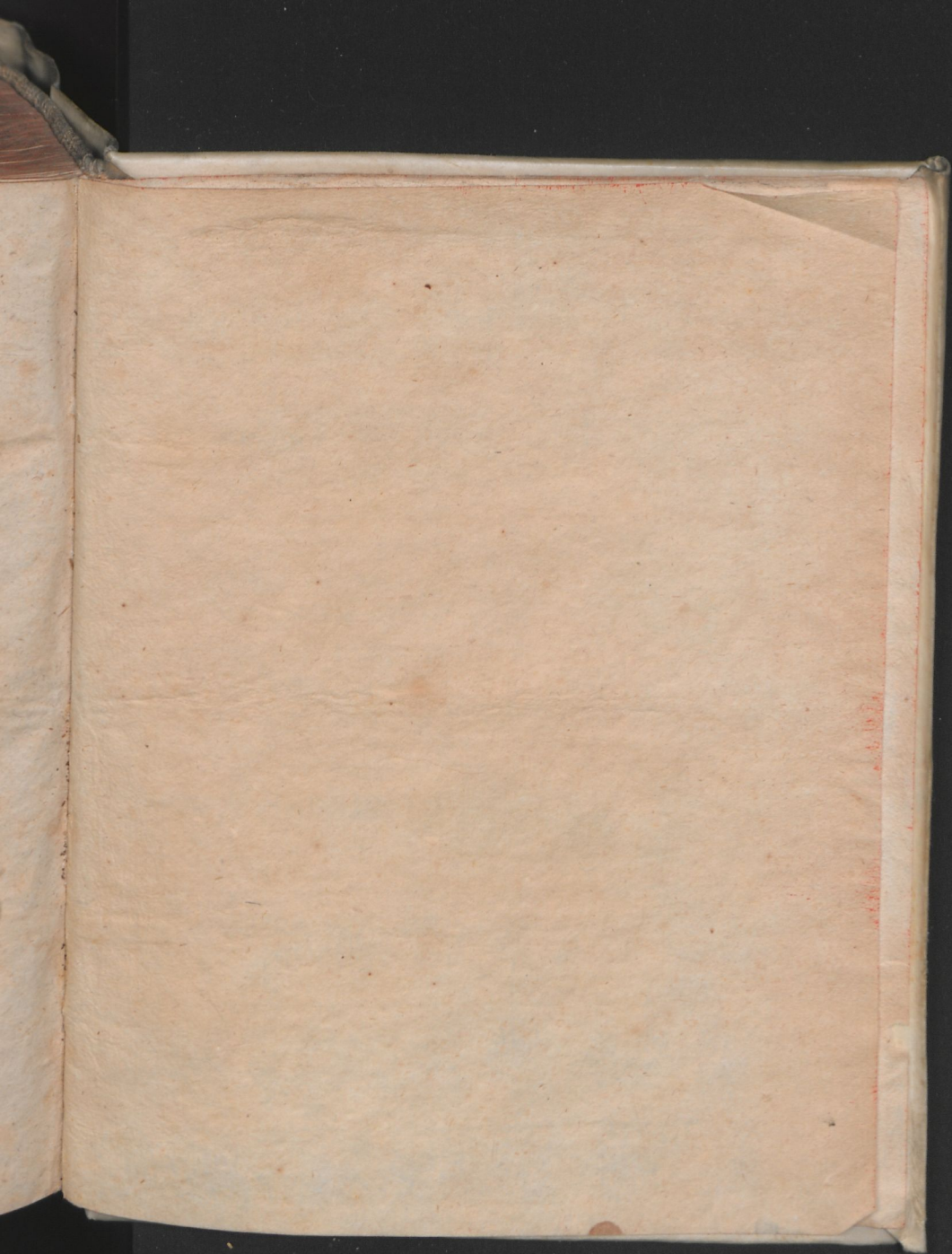
VAna est et intolerabilis eorum
arrogantia, qui sibi aliquam
virtutis nobilitatem fingunt,
eamque in vita etiam ciuili nobili-
tati sanguinis praefendam esse,
contendunt. Equidem non nega-
mus, virtutem, si cum antiquitate
generis conferatur, longe praestan-
torem esse, et eum, qui illam possi-
det, vere beatum efficere. At bo-
na, quae virtus affert, animum non
egrediuntur, neque semper homi-
num

E 2

num

num opinionem aut externa hono-
ris signa, in quibus unice propemo-
dum nobilitas consistit, comprehen-
dunt. Quapropter optime facis, qui
suam Equitibus dignitatem et privi-
legia in eo, quod nobis exhibes,
scripto relinquis, atque sic mode-
stiam TVAM, sine qua virtus esse
non potest, declaras. Coniungis au-
tem cum ea egregiam pietatem, mi-
rificam morum svauitatem, et, quam
ex diuturna Tecum consuetudine
et familiaritate praecipue perspexi-
mus, singularem eruditionem. Nihil
igitur TIBI ad veram virtutem de-
est. Quae TE aliquando ad summos,
quos profecto mereris, honores ex-
tollet. Vale et nos ama. Vitember-
gae XII KL. Mart. anni c10 10 cc X.

00 A 6428

ULB Halle 3
002 927 87X

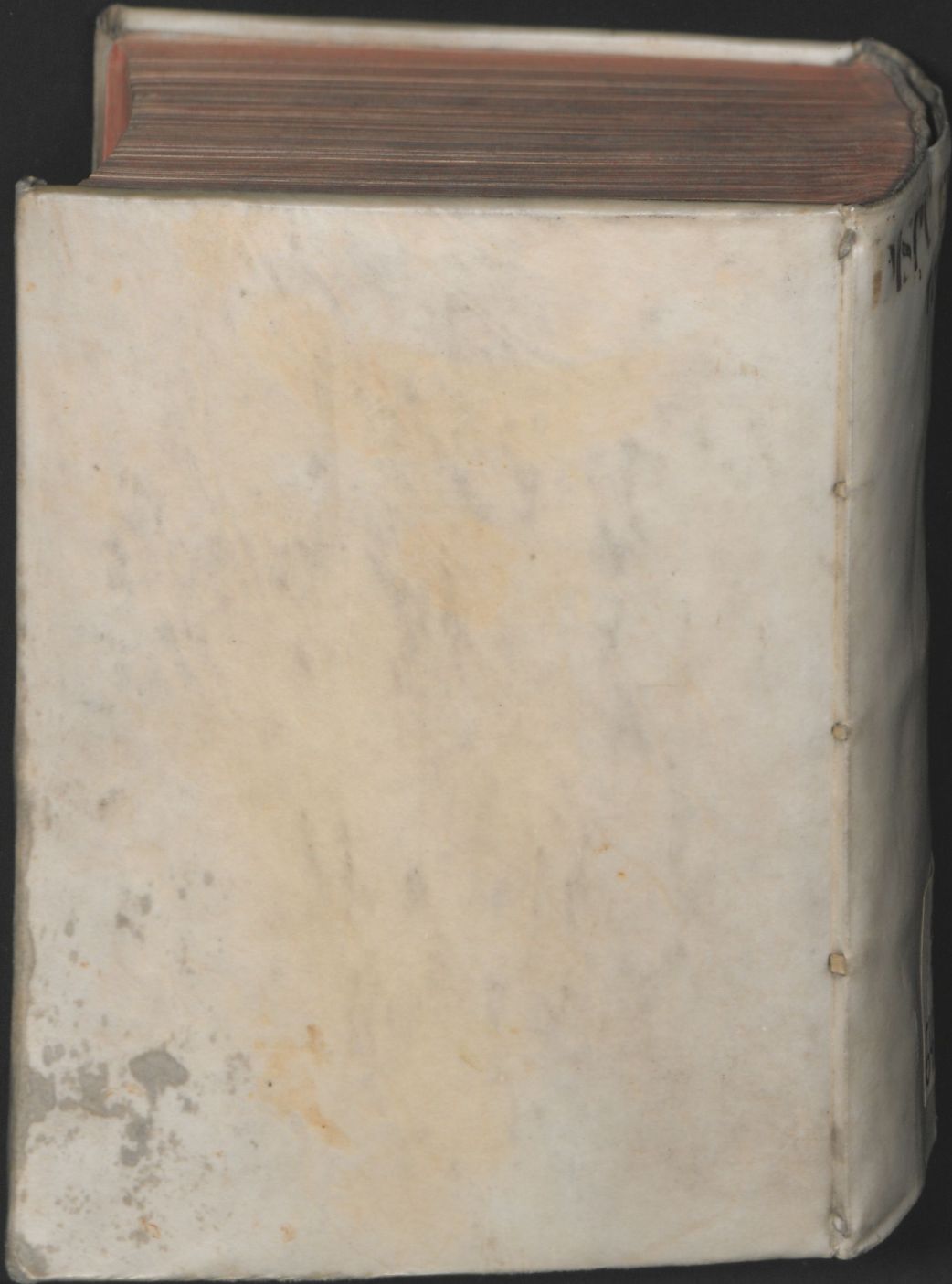

86

2

VD17

66

25

L. D. B. V.

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
FRIDERICO AVGVSTO,
PRINCIPE REGIO ET SAXONIAE HEREDE,

**EQVITVM
SAXONICORVM
IVRA SINGVLARIA**

PVBLICE PROPONENT
AVGVSTINVS LEYSERVS,
IVR. D. ET P.P. EXTRAORD.

ET
AVCTOR

IO. ADAMVS LAVRENTIVS,
SCHILDAVIA MISNICVS.

AD D. VII. MART. ANNI CIO IO CC X.

VITEMBERGAE, PRELO KREVSIGIANO.

25

